

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สารคดีเป็นงานเขียนประเภทหนึ่งของผู้เขียนสร้างสรรค์เพื่อให้ความรู้ เสนอข้อเท็จจริงแก่ผู้อ่าน เขียนขึ้นจากเรื่องจริง ความรู้และประสบการณ์ที่มีจริง โดยมีส่วนประกอบ คือ การแสดงความคิดเห็นของผู้เขียนและให้ความเพลิดเพลิน ดังเช่นผลงานของ ธรณ์ อึ้งนาวาสวัสดิ์ ที่จัดได้ว่าเป็นงานเขียนประเภทสารคดี เพราะเป็นงานเขียนที่ให้สาระความรู้และความจริงแก่ผู้อ่านเป็นหลัก นอกจากนี้ยังสอดแทรกความเพลิดเพลินตลอดจนสอดแทรกความคิดเห็นของผู้เขียนสารคดีมาสู่ผู้อ่านอีกด้วย

ธรณ์ อึ้งนาวาสวัสดิ์ ดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขียนสารคดี และบทความที่สำนักพิมพ์บ้านพระอาทิตย์ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน และนิตยสาร อสท. โดยงานเขียนประเภทสารคดีส่วนใหญ่ของธรณ์ อึ้งนาวาสวัสดิ์ ที่เป็นงานเขียนเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ทางทะเล ถือเป็นงานเขียนเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ทางทะเลที่มีลักษณะโดดเด่น ทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกได้ว่าเป็นสารคดีที่มีข้อมูลที่มาจากการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ เนื่องจากธรณ์เป็นนักวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเล เป็นอาจารย์ที่สอนวิชาการด้านนี้โดยตรง และได้ผลิตเอกสารเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลเป็นจำนวนมากเพื่อเพิ่มความรู้ทางวิชาการทางด้านนี้ อีกทั้งธรณ์ เขียนสารคดีเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ทางทะเลโดยมีข้อมูลทางวิชาการที่ละเอียดลึกซึ้งเพื่อเผยแพร่ความรู้แก่บุคคลทั่วไปที่สนใจ ดังเช่น สารคดีเรื่อง “หนึ่งในหล้า ปะการัง” (2548 ,น.48) ที่ผู้เขียนให้ความรู้เกี่ยวกับปะการังแก่ผู้อ่าน โดยเสนอข้อมูลทางวิชาการที่ละเอียด ดังเช่น

เราแบ่งปะการังเป็น 2 ส่วน โครงร่าง โครงร่างหินปูนเรียกว่า skeleton ตัวนุ่มเรียกว่า polyp (โพลิป) คำนี้ใช้มาตั้งแต่สมัยอริสโตเติล เป็นคำกรีก Polypous แปลเป็นภาษาอังกฤษ “many food” คงเป็นเพราะหนวดที่ยึดถือที่มีอยู่มาก

เพื่อป้องกันเนื้อนุ่มของตัวเอง แต่ละโพลิบฝังตัวอยู่ภายในช่องหินปูน (corallite – คอรอลไลท์) ภายในแบ่งเป็นซี่ ๆ เรียกว่า “เซ็ปตา” (septa) นักวิทยาศาสตร์แยกชนิดปะการัง โดยใช้กล้องส่องดูการเรียงตัวของเซ็ปตาที่ต่างกัน

ปะการังแต่ละก้อน ประกอบด้วยโพลิบจำนวนมาก เป็นเหมือนเป็นแสนขึ้นกับชนิดปะการังและขนาดก้อน คุจปลวกหรือมดที่อาศัยอยู่ร่วมรังเดียวกัน แต่ปะการังไม่ใช่ปลวก พวกเขามีเนื้อเยื่อเชื่อมต่อกันจากตัวหนึ่งไปถึงอีกตัว สามารถส่งพลังงานให้แก่กันและกันได้ นั่นเป็นเรื่องที่ดี แต่บางครั้งรวมกันเราตาย ตัวหนึ่งเป็นโรค อีกตัวติดโรคง่ายตาย (ปะการังก็มีโรคนะครับ)

จากตัวอย่าง ธรณ์ อารงนาวาสวัสดิ์ ให้ความรู้อย่างละเอียด เกี่ยวกับโครงสร้างของปะการัง ซึ่งทำให้ผู้อ่านเห็นว่าธรณ์ อารงนาวาสวัสดิ์เป็นผู้ที่มีความรู้จริงเกี่ยวกับวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเล

ผลงานสารคดีของ ธรณ์ อารงนาวาสวัสดิ์ ที่ตีพิมพ์เป็นเล่มทั้งหมดมี 6 ชุด เป็นสารคดีเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ทางทะเล 3 ชุด คือ ได้ทะเลมีความรัก ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2545 ได้ทะเลมีความรักภาคสอง ปะป๊าปลาการ์ตูน ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2546 และคู่มืออันดามัน : ปะการัง ฟังงา สีนามิ ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2548 และสารคดีท่องเที่ยว 3 ชุด คือ ล่องใต้ไปทะเล ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2547 บอร์เนียว ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2547 และหิมะสีขาวกับสาวแก้มแดง ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2548

สารคดีของธรณ์ อารงนาวาสวัสดิ์ ได้รับความนิยมจากผู้อ่านเป็นอย่างดีในระดับหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากการพิมพ์จำหน่ายถึงสองครั้งในปีเดียวของหนังสือสารคดีชุด “ได้ทะเลมีความรักภาคสอง ปะป๊าปลาการ์ตูน” ซึ่งพิมพ์ครั้งแรกเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2546 และพิมพ์ครั้งที่สองเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2546 และหนังสือรวมสารคดีชุด “ล่องใต้ไปทะเล” ซึ่งพิมพ์ครั้งแรกเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2547 และพิมพ์ครั้งที่สอง เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2547 และอีกประการหนึ่งก็คือภายในช่วงเวลา 4 ปี คือ พ.ศ. 2545 – 2548 มีหนังสือสารคดีของธรณ์ อารงนาวาสวัสดิ์ ที่พิมพ์จำหน่ายแล้วถึง 6 ชุด โดยในปี พ.ศ. 2547 มีหนังสือสารคดีของธรณ์ อารงนาวาสวัสดิ์ จำหน่าย 2 ชุด คือ บอร์เนียว และล่องใต้ไปทะเล และในปี พ.ศ. 2548 มีหนังสือสารคดีของธรณ์ อารงนาวาสวัสดิ์ จำหน่าย 2 ชุด คือ หิมะสีขาวกับสาวแก้มแดง และคู่มืออันดามัน : ปะการัง ฟังงา สีนามิ

เมื่อพิจารณาจากจำนวนหนังสือที่ตีพิมพ์ และจำนวนครั้งที่พิมพ์ดังกล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า หนังสือสารคดีแต่ละชุดของ ธรณ์ ได้รับความนิยมจากผู้อ่านเป็นอย่างดีในระดับหนึ่ง

สาเหตุประการหนึ่งที่สารคดีของธรณ์ อังรณาวาสวัสดิ์ ได้รับการตอบรับอย่างดีจากผู้อ่าน เนื่องจาก สารคดีของธรณ์ อังรณาวาสวัสดิ์ นอกจากมีเนื้อเรื่องที่ให้ความรู้ทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเล และบอกเล่าประสบการณ์การท่องเที่ยวอย่างละเอียดแล้ว ธรณ์ อังรณาวาสวัสดิ์ได้แทรกแนวคิดการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวคิดสร้างสรรค์สังคม โดยมีกลวิธีเสนอข้อมูลที่หลากหลาย และมีการใช้ภาษาที่สร้างความเพลิดเพลิน และสร้างความสะเทือนใจแก่ผู้อ่าน ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้สารคดีของธรณ์ อังรณาวาสวัสดิ์ มีความโดดเด่น และน่าสนใจ

ในสารคดีเรื่อง “ปิ๊ะป่าปลาการ์ตูน” (2546 , น.28 – 31) เป็นสารคดีที่นอกจากให้ความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตของปลาการ์ตูนแล้ว ยังแทรกแนวคิดสร้างสรรค์สังคมแก่ผู้อ่าน โดยใช้กลวิธีการนำเสนอที่เรียกความสนใจจากผู้อ่าน และแตกต่างจากสารคดีเรื่องอื่น เช่น

พ่อคน

เขาอายุแค่สองขวบนิด ๆ จึงไม่รู้สาเหตุของการไปนั่งรถครั้งแรกในชีวิต เขาคงเสียใจ ไม่สิ... เสียใจเป็นอาการของผู้ใหญ่ เกิดเมื่อเราโดนคนรักหักอก แต่สำหรับเด็กน้อย ใช้คำว่า “หัวใจสลาย” คงเหมาะกว่า หากรู้ว่าผู้ให้กำเนิดเขา ไม่ต้องการเขาแล้ว

ลูกปลา

ครบเจ็ดวัน ...ไข่แดงในถุงถูกดูดไปใช้เกือบหมด ผมมีตา มีปาก ขนาดยาว 4 มิลลิเมตร ตัวใหญ่คับเปลือกไข่ เหลืออีกนิดเดียวก็ได้เวลาชมโลก

ตลอดเวลาพ่อของผมทำหน้าที่แข็งแรงขึ้น ร่างกายเขาซูบผอมลง ผิดกับแม่ที่อ้วนท้วนสมบูรณ์เตรียมไว้สำหรับออกไข่ครอกหน้า ปลาการ์ตูนอย่างเราผสมพันธุ์วางไข่กันไปเรื่อย ๆ หมดครอกหนึ่ง พ่อปลาพักสักแป๊บ พ่อร่างกายเริ่มสมบูรณ์จะผสมพันธุ์วางไข่ต่อได้เลย ไม่งั้นพวกผมคงมีปริมาณไม่พอดำรงเผ่าพันธุ์ให้คงอยู่ในโลก ต้องสูญพันธุ์ไปในที่สุด

จากตัวอย่าง เป็นส่วนหนึ่งของสารคดีเรื่อง “ปะป๊าปลาการ์ตูน” ที่เสนอในรูปแบบที่คาบเกี่ยวกับเรื่องสั้น โดยให้ความรู้เกี่ยวกับปลาการ์ตูนและให้แนวคิดสร้างสรรค์สังคม ในด้านการสร้างสรรค์สถาบันครอบครัวแก่ผู้อ่าน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า สารคดีของธรรณ์ อัจฉรนาวาสวัสดิ์ เป็นสารคดีที่มุ่งเสนอความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ทางทะเล ถ่ายทอดประสบการณ์และให้ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวที่ธรรณ์ อัจฉรนาวาสวัสดิ์ เดินทางไปเยือน โดยแทรกแนวคิดในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และแนวคิดสร้างสรรค์สังคม ผู้วิจัยเห็นว่าการนำเสนอข้อมูลที่ละเอียดในสารคดีที่มีกลวิธีการนำเสนออันหลากหลาย กลวิธีการใช้ภาษาที่เร้าอารมณ์ผู้อ่านในสารคดีของธรรณ์ อัจฉรนาวาสวัสดิ์ และการแทรกแนวคิดในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และแนวคิดสร้างสรรค์สังคมเป็นสิ่งทำให้สารคดีของธรรณ์ อัจฉรนาวาสวัสดิ์ น่าสนใจมากขึ้น ประกอบกับงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ศึกษาศารคดีในด้านลักษณะภาษา ซึ่งยังไม่พบการศึกษาวิเคราะห์สารคดีในด้านเนื้อหา แนวคิด กลวิธีการเขียนมากเท่าใดนัก และงานเขียนประเภทสารคดีของธรรณ์ อัจฉรนาวาสวัสดิ์ ยังไม่มีผู้ศึกษามาก่อน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาศารคดีของธรรณ์ อัจฉรนาวาสวัสดิ์ ในด้านเนื้อหา แนวคิด กลวิธีการนำเสนอสารคดีและการใช้ภาษาให้ลึกซึ้งต่อไป

1.2 สมมุติฐานของการวิจัย

1. สารคดีของธรรณ์ อัจฉรนาวาสวัสดิ์ มีแนวคิดเกี่ยวกับเกี่ยวกับการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวคิดการสร้างสรรค์สังคมให้น่าอยู่ และแนวคิดการสร้างสรรค์สถาบันครอบครัว โดยใช้กลวิธีการนำเสนอที่หลากหลายลักษณะ
2. ลักษณะภาษาในการนำเสนอสารคดีของธรรณ์ อัจฉรนาวาสวัสดิ์ มีผลทำให้สารคดีของ ธรรณ์ อัจฉรนาวาสวัสดิ์มีความน่าสนใจ

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาเนื้อหา ประเภท และแนวคิดที่ปรากฏในงานเขียนประเภทสารคดีของธรรณ์ อัจฉรนาวาสวัสดิ์

2. เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนอ และการใช้ภาษาในงานเขียนประเภทสารคดีของธรรณ์ อัจฉรวาสวัสดิ์

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาผลงานประเภทสารคดีของธรรณ์ อัจฉรวาสวัสดิ์ ที่เป็นฉบับรวมเล่มที่พิมพ์จำหน่ายในปี พ.ศ. 2545 – 2548 คือ หนังสือรวมเล่มสารคดีชื่อ “ใต้ทะเลมีความรัก” “ใต้ทะเลมีความรักภาคสอง ปะป๊าปลาการ์ตูน” “คู่มืออันดามัน :ปะการัง พังงา สีนามิ” “ล่องใต้ไปทะเล” “บอร์เนียว” และ “หิมะสีขาวกับสาวแก้มแดง” โดยมีงานเขียนประเภทสารคดีที่เป็นผลงานของธรรณ์ อัจฉรวาสวัสดิ์ จำนวน 40 เรื่อง

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

1. สัมภาษณ์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลจากหนังสือรวมสารคดี “ใต้ทะเลมีความรัก” “ใต้ทะเลมีความรักภาคสอง ปะป๊าปลาการ์ตูน” “คู่มืออันดามัน : ปะการัง พังงา สีนามิ” “ล่องใต้ไปทะเล” “บอร์เนียว” และ “หิมะสีขาวกับสาวแก้มแดง”
3. ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา แนวคิด กลวิธีการนำเสนอ และการใช้ภาษาในสารคดี
4. นำผลการศึกษามาเรียบเรียงและนำเสนอ
5. สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหา ประเภท และแนวคิดที่ปรากฏในงานเขียนประเภทสารคดีของธรรณ์ อัจฉรวาสวัสดิ์ เพื่อแสดงให้เห็นขอบเขตของเนื้อหาของงานเขียนประเภทสารคดีของธรรณ์ อัจฉรวาสวัสดิ์ และแสดงให้เห็นคุณค่าของงานเขียนประเภทสารคดีของธรรณ์ อัจฉรวาสวัสดิ์ ที่มีต่อผู้อ่านและสังคม
2. ได้ทราบกลวิธีการนำเสนอในงานเขียนประเภทสารคดี และการใช้ภาษาในงานเขียนประเภทสารคดีของธรรณ์ อัจฉรวาสวัสดิ์ เพื่อแสดงให้เห็นกลวิธีการนำเสนอสารคดี และการใช้ภาษาที่มีความโดดเด่น และน่าสนใจ อันเป็นลักษณะเฉพาะในงานเขียนประเภทสารคดีของธรรณ์

ตำรณาวาสวัสดิ์ ซึ่งอาจเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์หลักวิธีการนำเสนอ และการใช้ภาษาในงานเขียนประเภทสารคดีในปัจจุบัน

1.7 คำชี้แจง

ในการศึกษาวิจัยนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน จึงขอใช้คำเรียกแทนบุคคลดังต่อไปนี้

1. “ผู้วิจัย” หมายถึง ผู้ศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์
2. “ผู้เขียน” หมายถึง เจ้าของผลงานประเภทสารคดีที่ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์ คือ ดร. ธรณ์ อารณาวาสวัสดิ์